

Įvadas

Leidinio „Žaisk ir kalbėk“ pagrindinis tikslas – padėti ikimokyklinio, priešmokyklinio ir jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikams per žaidimą įsitvirtinti garsų tarimą, kartu turtinant žodyną, formuojant gramatinio taisyklingumo ir rišliosios kalbos įgūdžius. Kiekviena užduotis, trumpesnė ar ilgesnė, – **logopedinių pratybų** dalis. Žaidimais ir žaidiminiais elementais, įeinančiais į rimtas užduotis, siekiama ne tik minėtų, bet ir kitų ugdymo tikslų: regimojo, girdimojo, lytėjimo suvokimo, dėmesio, atminties lavinimo. Dažnai teks ir galveles pasukti: spręsti kryžiažodžius, pertvarkyti sakinius nesąmones, lyginti daiktus, apibendrinti ir pan. Pokštai, humoras tekstuose ir paveikslėliuose žadins fantaziją, linksmi nuteiks – sukurs teigiamą emocinį foną, tokį svarbų ugdymo procese. Įterpiami tautosakos perliukai – mįslės, patarlės, eilėraštukai, žaidimai – padės pajauti gimtosios kalbos grožį. Kai kurie liaudies žaidimai adaptuoti garsams įtvirtinti (didaktiniai, judrieji).

Gausu paveikslėlių, kurie dažniausiai yra žaidimo pagrindas, o kai kur – iliustracija.

Kalbinės užduotys pateikiamos remiantis įtvirtinamu **garsu ir leksine tema**. Pradžioje – tie garsai, kurie vaiko kalboje, esant normaliai jos raidai, atsiranda anksčiausiai: *b, d, k, v*. Pabaigoje – sunkiausiai ir vėliau išmokstami: *š, ž, l, r*. Daug pratimų skirta opoziciniams garsams diferencijuoti: *b-p, k-g, š-ž, l-r* ir kt.

Žodynas plečiamas retesnės vartosenos daiktavardžiais, erdvinius santykius nusakančiais prielinksniais, prievėksmiais ir kitomis kalbos dalimis. Yra užduočių, skatinančių sudaryti naujus žodžius su priesagomis, paieškoti sinonimų, antonimų.

Daug užduočių, kuriomis galima tikslinti **gramatines formas**: linksmųjų vartojimą, būdvardžių, skaitvardžių derinimą su daiktavardžiais. Skatinama sudaryti sakinius, kai kur – sudėtinius. Daugelis žaidimų tinka grupelėms (2–5 ar daugiau vaikų). Yra ir individualių, ypač rašymo užduočių.

Keli tekstai – dialogai, skirti lėlių, stalo ir kt. teatro vaidinimėliams.

Ugdytojas (logopedas, kt. pedagogas, vyresnis šeimos narys, auklė ar kt.) turi pirmiausia pats susipažinti su užduotimi. Gali prireikti natūralių daiktelių: pieštukų, kibirėlių, kepurės, grūdų ar kt. Teks apgalvoti, ar nereikia supaprastinti užduoties, ją pritaikyti ugdytiniui pagal jo amžių, galimybes (nepradėsime keturmečio, vėluojančio kalbėti, mokyti sudurtinių žodžių ir pan.).

Būtina įsitikinti, ar vaikas **suprato** ugdytojo perskaitytą ar nusakytą užduotį. Ypač tai svarbu jaunesniems, be to, silpniau mąstantiems, neprigirdintiems vaikams. Užduotį galima atlikti ne visą iš karto: kitą kartą ją pratęsti, papildyti, duodant naujų žodžių, sakinių, pagyvinant judesiais, vaidybos elementais ir t. t. Vaikai mielai priima jau žinomus žaidimus, nori juos kartoti.

Autorės tikisi, kad knygelė bus naudinga ir vaikučiams, ir jų tėveliams, seneliams: duos minčių, kad paprastas daiktelis gali virsti įdomia mokymo priemone. Logopedams, surdopedagogams, kitiems specialistams žaismingos užduotys pajavirins pratybas, suteiks idėjų, o gal ir paskatins pasidalinti savo kūrybiniais atradimais.

Recenzentė logopedė metodininkė Jurgita Lendraitienė

UDK 376
An38

ISBN 978-9955-32-314-3

© Aldona Andrianova, 2016
© Leidykla Lucilijus, 2016

2

– žaidimas

– susikaupk

– atsakyk į klausimą

Turinys

B	Birutės žaislai ir darbai.....	4	S	Žaidimas „Besmegenių sapnai“	32
B	Vabzdys ar žvėris. Buvo – nebėra	5	S	Žaidimas „Kas pasikeitė“	33
B	Svarbus net mažas žodelis.....	6	S	Dirbsiu dirbsiu, kol pabaigsim. Saulelė.....	34
B	Kas nebijo dramblio? Bičiuliaukimės	7	Š	Alkaną papenėk.....	35
B – P	Skubam pas bičiulius	8	Š	Pabandyki ir išmoki.....	36
B – P	Debesys.....	9	Š	Kaip šuo išmoko loti.....	37
D	Saldus ar sūrus. Dainelė	10	Ž	Dažė. Vežė. Varykim žiemą	38
D	Žaidimas „Dovana į delną“	10	Š – Ž	Žalioj girelėj. Žaidimas „Šarkiukai ir žvirbliukai“	39
D – T	Dantys. Dailininko klaidos.....	11	Š – Ž	Kaip patekti į gūžtelę	40
K	Kabykla ir kačiukai	12	Š – Ž	Eiliuoti uždavinėliai.....	41
K	Žaidimas „Kas po kabykla, o kas po skrybėlė?“	13	Š – Ž	Pieštukai ir piešinukai.....	42
K	Kalėdų Senelio kojine	13	Š – Ž	Žemai, aukštai.....	43
K	Žaidimai „Kioskas“, „Ką jie veikia“	14	Č	Grybautojų čiauškėjimas.....	44
K – T	Tapu tapu. Kur batukai?.....	15	Š – Č	Vaidučiai	45
K – T	Kačių šeima.....	16	L	Peliuko kelionės	46
K – T	Nykštukai miškinukai.....	17	V – L	Kas ką veda. Vilke, vilkeli	47
K – T	Ką veikė tėtė?	18	V – L	Vaismedžių sodas	48
G	Miegas jėgas gražina	19	J – V – L	Zoologijos sode. Vėjo garsas	49
G	Į Žagarę	20	R	Afrika	50
K – G	Kieno namukai?.....	21	R	Be avarių	51
K – G	Mergaitės gelbėtojas	22	R	Gandro grobis. Kibiriukai.....	52
G – D	Kieno daugiau? Genys. Gulbė	23	L – R	Ką joms rengtis.....	53
G – D	Gaidys. Žaidimas „Pagavo“	24	L – R	Pelenės draugai	54
S	Kryžiažodis „Sa sa sa“	25	V – J – L – R	Pievelėje	55
S	Žaidimas „Skrieja sviedinys“	26	V – J – L – R	Jaukumas ir šiluma – namie.....	56
S	Kryžiažodis „Sausra“	27	V – J – L – R	Žvėrelių parduotuvė	57
S	Žaidimas „Nesakyk nesąmonių“	28	V – J – L – R	Vilkas ir voveraitė.....	58
S	Svajonės.....	29		Pabaiga.....	59
S	Sausainiukas.....	30		Literatūra. Nuorodos	60
S	Namelis	31			

3

Birutės žaislai ir darbai

Buratinas ir lėlė Barbora –
Birutės žaisliukai.
Mergaitė darbo nesibaido.
Siūs lėlei drabužiukų:
Balta balinę suknelę,
Su blizgučiais skrybėlaite.
Skalbs kombinezoną Buratino.
Su darbais nenuobodu mergaitei.
Braškes ravi, bulves skuta,
Kambarį sutvarko.
Birutėlė kaip bitutė
Mėgsta darbą, tvarką.

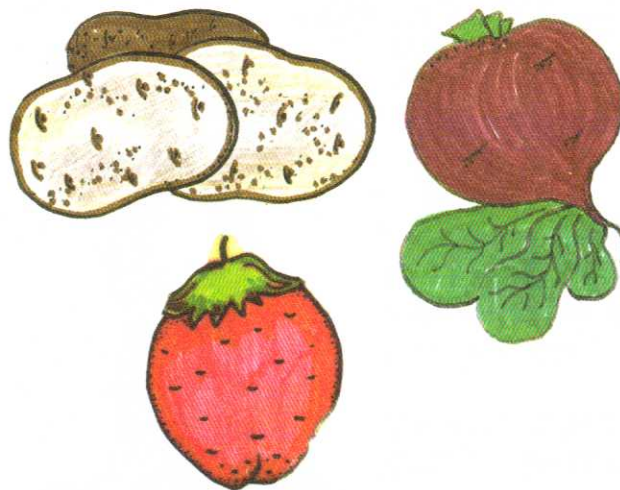
Kuo skiriasi Birutės žaislai? Ji – mergaitė, jis – ... Lėlė su suknele, medinukas su... Ant suknelės – ..., ant kombinezono – ... (*brūkšniukai*). Barborytei į garbanas įsegta... Buratino kepurė dryžuota kaip... (*zebras*). Ant lėlės kojų – nuostabūs..., ant medinuko – ... (*botai*).

Papasakokite, kas nutiko Buratinui.
Atspėkite, ką Birutė nori leisti į buriavimo, bokso, o ką – į baletą, rankdarbių būrelius.

Vabzdys ar žvėris

Paskutiniai sakinių žodeliai pasiklydo. Padėkite jiems rasti savo vietas.

Boružė yra mažas Buivolas – baisus	žvėris. vabzdys.
Danguj balti Žeme skuba	vabalėliai. debesėliai.
Futbolą tuoj žais Berželį graužia	bebriukai. berniukai.
Bobutės blynai iš Lekia būrys baltų	gulbių. bulvių.
Burlaivį užliejo Bliauna avių	banda. banga.

Buvo – nebėra

Priemonės: 2–3 kibirėliai, žaislai, daikteliai, kurių pavadinimuose garsas *b* (gali būti ir paveikslėliai) – *obuolys, kubelis, bulvė, burokėlis, balionas (nepripūstas), boružė, lėlės batelis, Buratinas, bananas, bandelė, grybas, buteliukas, robotas, drambliukas, braškė, automobilis, autobusiukas* ir kiti.

Žaidėjai deda į savo indelius po 1 daiktą, įvardija jį. Užsimerkus logopedas (ar kt. vedėjas) išima po kelis (2–3)

daiktelius iš kiekvieno kibirėlio, paslepia juos, o kibirėlius uždengia skarelėmis ar kitkuo. Vaikas, įkišęs ranką, čiupinėja ir kalba:

– Kibirėly tebėra obuolys.

Tada spėlioja, ko nebėra:

– Buvo robotas, dabar jo nebėra.

Vietoje kibirėlių galima naudoti dubenėlius.

Svarbus net mažas žodelis

Avinėlis Burius bliaina *be be be*.
Skamba tas jo *be* visam kieme.

Be be be – skambi Buriaus dainelė.
Be – mažas, bet svarbus žodelis.

Bebras be aštrių dantų
Nenugrauztų drebulių, beržų.

Briedžiui be ragų oi nesaugu.
Brūzgyne susitikus vilką – baugu.

Jei zebras dryžių neturėtų,
Grobuonys jį bematant pastebėtų.

Kas be straublio būtų dramblys?
Tiesiog be žarnos siurblys.

Beždžionėms be bananų – badas.
Riebi beždžionė liesą pirštais bado.

Kokia boružė be taškiukų?
O birželio naktis be jonvabalių žiburiukų?

Bulvės geriau užaugs be kolorado vabalų,
Bet ir jiems bulvienojai skanu.

Žemėj vabalų, vabzdžių daugybė.
Bet kuriam brangi gyvybė.

Ką labai brangina žmonės?
Kalbą – garsą, žodį,
Nes be šito būtų jie ne žmonės,
O tik vabalai, beždžionės.

Lietuvių mįslės

Ant lubų kertelėj – ne rankų darbelis. (*Voratinklis*) Niekas nebaido, o visa dreba. (*Drebulė*) Kas bėga be kojų? (*Vanduo*) Kas yra obuolys? (*Kirmėlės butas*)

Bandykite išrikiuoti žodžius pagal jų ilgumą: raidžių skaičių. Pradėkite nuo trumpiausių, virš žodžio rašykite skaičių.
Žodžiai: *begemotas, tebe, bebras, lobis, barakuda, bet, bizonas.*

Kas nebijo dramblio?

Kas nebijo dramblio? Kas įsitaisė ant dramblio nugaros? (*Žvirblis*) Kur vabalas? O kiti gyvūnėliai?

Pastaba. Jei norėsim diferencijuoti garsus *b-p*, galime vartoti žodžius *tupī, atsitūpė, nutūpė, užropojo* ir pan.

Bičiuliaukimės

Logopedas pasiūlo išrinkti Buratinui bičiulius. Pasako pasakų herojaus ar kitokį vardą, o vaikas turi jį pakartoti sakinyje. Pvz.: „Buratinas nori bičiuliauti su Bebenčiuku.“ Arba: „Buratino bičiulis bus...“ „Buratinas bijo slibino.“

Kiti žodžiai: *Batuotas katinas, Baltprausys, Slibinas, gerasis burtininkas, besmegenis, bitė Zvimbalytė, baltasis lokys, žebenkštis Bildenkštis, Karabasas Barabasas, blogasis burtininkas, baidyklė, katinas Bazilijus, teletabis, Bembis.*

Rinkime bičiulius ir kitiems veikėjams. Su kuo bičiuliautis jie nenori?

Skaičiuotė

Kybur vybur tabalai,
Nešė lobį aitvarai.
Kam juos vytis?
Tau!

(Iš lietuvių tautosakos)

